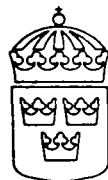

Jordbruksutskottets betänkande

1987/88:21

om reglering av priserna på fisk m.m. (prop. 1987/88:117)

JoU
1987/88:21

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition om reglering av priserna på fisk m.m. under regleringsåret 1988/89 och de motioner som väckts med anledning av propositionen.

Regeringens förslag i propositionen överensstämmer i huvudsak med det förslag till prisreglering som framlagts av jordbruksnämnden och som biträtts av fiskets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen. Utskottet föreslår att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag. Motioner om regionalt prisstöd på torsk och återföring till prisregleringskassan av 30 milj. kr. avsatta för konsumentfrämjande åtgärder avstyrks.

Till betänkandet har fogats två reservationer (c, vpk).

Propositionen

I proposition 1987/88:117 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att medge att för tiden den 1 juli 1988–den 30 juni 1989 reglering av priserna på fisk m.m. jämte vad därmed hänger samman samt användningen av medel får ske enligt de grunder som förordats i propositionen.

Motioner

1987/88:Jo55 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att 30 milj. kr., som avsatts för konsumentfrämjande åtgärder, må återföras till prisregleringskassan.

1987/88:Jo56 av Jan Jennehag och Bertil Måbrink (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar att prisstödet för strömming till fiskare bosatta på norra ostkusten även skall gälla torsk.

Inledning

Grunderna för prisreglering på fisk beslutades av riksdagen år 1978 (prop. 1977/78:112, JoU 23, rskr. 272). Syftet med regleringen är att den skall styra fisket mot lönsamhet samtidigt som den skall medverka till att utjämna variationer i fiskarens inkomster.

I samband med att det nya prisregleringssystemet började tillämpas budgetåret 1981/82 framhöll utskottet i anslutning till regeringens förslag bl.a. följande.

Riksdagsbeslutet innebär också att fiskets organisationer ges möjlighet att överlägga med statens jordbruksnämnd och konsumentdelegationen om en prisnivå för fisk så avvägd att den i princip ger fisket kompensation för ökade kostnader och fiskarena en rimlig ersättning för deras arbete. Härigenom får fisket också en i princip motsvarande ställning som jordbruket har haft sedan lång tid (prop. 1980/81:198, JoU:37 s. 2).

En närmare redogörelse för prisregleringens utformning finns i proposition 1984/85:143 (s. 19–21). Departementschefen framhöll i det sammanhanget att det finns flera inslag i prisregleringen som inte är tillfredsställande. En översyn av systemet för priserna på fisk borde därför aktualiseras.

Fiskets organisationer och övriga förstahandsmottagare samordnar bl.a. mottagningen och distributionen av fisk. Samordningen är sedan den 1 december 1986 en förutsättning för att prisstöd skall lämnas. En samordning skapar förutsättningar för ökad avsättning till konkurrenskraftiga priser både inom landet och på exportmarknaden. Arbetet med att utveckla samordningen skall följas noga. Det ankommer i första hand på jordbruksnämnden att göra detta.

Inkomstnivån inom heltidsfisket för år 1986 varierar enligt jordbruksnämnden kraftigt beroende på var fisket bedrivs. Nivån mäts som sammanräknad inkomst och innefattar samtliga förvärvskällor. Inkomsten är högst på västkusten, något lägre för sydkustfiskare, medan ostkustens fiskare har markant lägre inkomster.

Regeringen uppdrog den 3 december 1987 åt statens jordbruksnämnd att, efter överläggningar med fiskets förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation, avge förslag beträffande prisregleringen på fisk. I uppdraget erinrades om att jordbruksnämnden vid utformningen av förslaget bör beakta att prisregleringen på fisk skall utvärderas och ses över inför budgetåret 1989/90. Förslagets utformning skulle i huvudsak innebära en förlängning av innevarande års reglering med de justeringar som följer av en utvärdering av de för innevarande år nya inslagen i regleringen.

I uppdraget erinrades om att förslag skulle lämnas till disposition av medel ur prisregleringskassan för fisk att täcka kostnaderna för premier för den kollektiva trygghetsförsäkringen inom yrkesfisket. Dessa kostnader skulle räknas av från normpriserna och/eller andra stödformer. Dessutom skulle avräkning göras för kostnaderna för trygghetsförsäkringen under budgetåren 1986/87 och 1987/88.

Jordbruksnämnden skulle vidare avge förslag till disposition av medel ur prisregleringskassan för att täcka kostnaderna för utsättning av lax, annan laxfisk och ål. Därvid skulle en särskild medelsram beräknas för fortsatt försöksverksamhet med fördröjd utsättning av lax. Dessa två rambelopp skulle bestämmas efter samråd med fiskeristyrelsen.

De sammanlagda kostnaderna för prisregleringen under innevarande regleringsår beräknades ursprungligen av jordbruksnämnden till ca 120 milj. kr. och nu till ca 115 milj. kr. Detta skulle innebära att behållningen i prisregleringskassan och hos Svensk fisk skulle komma att uppgå till sammanlagt ca 145 milj. kr. vid regleringsårets utgång. Härtill kommer ca 90,5 milj. kr. i intäkter inkl. ränteintäkter. Sammanlagt innebär detta att ca 235 milj. kr. skulle finnas tillgängliga under regleringsåret 1988/89.

Jordbruksnämnden har i skrivelse den 18 februari 1988 avgett sina förslag med anledning av uppdraget. Förslaget har biträttats av fiskets förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen. I sin skrivelse gör nämnden följande bedömning av fångster, avsättning m.m. för regleringsåret 1988/89.

Den totala svenska fångsten av fisk fortsätter att minska och uppgick år 1987 till ca 190 000 ton. Europamarknaden domineras av det stora utbudet av nordsjösill, vilket har lett till att priserna på sill har fallit. Efterfrågan på konsumtionssill kommer troligen inte att öka nämnvärt, varför priserna förväntas förbli hårt pressade. Torskfångsten uppgick förra året till ca 43 000 ton, en minskning med 2 000 ton jämfört med året innan. Torskmarknaden har de senaste åren kännetecknats av brist på råvara, och avsättningssituationen bedöms som gynnsam även under de närmaste åren. Jordbruksnämnden utesluter inte att andra fiskarter kan komma att överta en del av torskmaknaden vilket på litet längre sikt kan få en prisdämpande effekt. Enligt nämnden är torskbeståndet i Östersjön kraftigt nedfiskat. Fångstutrymmet de närmaste åren bedöms emellertid medge ett oförändrat uttag för Sveriges del. Marknadsbilden för övrig torskfisk och flatfisk väntas inte förändras nämnvärt.

Vid förra årets överläggningar enades jordbruksnämnden och delegationerna om att man vid fastställande av *normpriserna* för budgetåret 1988/89 skulle beakta kostnadsutvecklingen inom fisket under perioden december 1985–december 1987 samt inkomstutvecklingen för jämförbara grupper enligt löneavtal för såväl år 1986 som år 1987. Även frågan om produktivitetsavdrag skulle behandlas. Förutom kostnaderna för 1988/89 skulle vidare avräknas de tidigare ej beaktade kostnadsökningarna för den kollektiva trygghetsförsäkringen inom yrkesfisket för budgetåren 1986/87 och 1987/88. En sammanvägning av dessa faktorer ger föreslagna oförändrade normpriser. Avräkning för försäkringens kostnadsökning 1988/89 eller justering för den kostnadsökning som skulle ha avräknats regleringsåret 1986/87 har emellertid inte gjorts.

För torsk motiverar kostnads- och inkomstutvecklingen oförändrade prisgränser. Jordbruksnämnden föreslår dock att den övre prisgränsen höjs med 35 öre/kg, vilket motiveras av att den minskade tillgången på torsk har lett till sämre fångster i förhållande till insatta fångstansträngningar.

För budgetåret 1988/89 föreslås att *normkvantiteten* för sill/strömming sänks från 60 000 ton till 57 000 ton. Beroende på hur de föreslagna stöden till export till statshandelsländer och foderfisk utnyttjas föreslås normkvantiteten kunna ökas till högst 70 000 ton.

De *rörliga pristilläggen* föreslås utgå med oförändrade belopp. Detta innebär för sill/strömming 75 % av skillnaden mellan normpris och jämförelsepris, för övriga normprissatta fiskslag 80 % och för torsk 75 % av skillnaden mellan normpris resp. nedre prisgräns och jämförelsepris.

Överskottspriset föreslås för nästa budgetår få uppgå till högst 75 % av lägstapriset för samtliga lägstaprisatta fiskslag, dvs. även makrill och räkor. De särskilda reglerna för överskottspriser på sill föreslås upphöra.

Överskottskostnaderna har ökat kraftigt på grund av dels större över-

skottskvantiteter än väntat, dels lägre försäljningspriser. Hittills har jordbruksnämnden därför och i enlighet med sitt bemyndigande medgett Svensk fisk att ta i anspråk högst 14 milj. kr. för överskottshantering. För budgetåret 1988/89 föreslår nämnden att högst 12 milj. kr. anslås för detta ändamål. Vidare föreslås att jordbruksnämnden bemyndigas medge att Svensk fisk tar i anspråk ytterligare medel till överskottshantering om nämnda belopp inte förslår.

Det *särskilda stöd* i form av regionalt pristillägg för sill/strömming till fiskare bosatta vid syd- och ostkusten samt för torsk till fiskare bosatta på norra ostkusten som utgår under innevarande regleringsår föreslås slopat för torsk och oförändrat i övrigt.

Pristillägget för export av sill/strömming till statshandelsländer föreslås utgå med högst 80 öre/kg inom ett oförändrat rambelopp.

Beträffande *pristillägget för foderfisk* har t.o.m. december 1987 ca 4,5 milj. kr. av rambeloppet 5 milj. kr. förbrukats. Med anledning härav har jordbruksnämnden hos regeringen begärt att ej utnyttjade medel för stöd till statshandelsexport får användas för stöd till foderfisk. Med hänsyn till rådande avsättningssvårigheter för sill/strömming till human konsumtion föreslås pristillägg för foderfisk få lämnas med högst 50 öre/kg. Därutöver föreslås ett regionalt stöd i form av ett pristillägg med högst 25 öre/kg till fiskare bosatta på norra ostkusten. Nu gällande fraktstöd för foderfisk på norra ostkusten föreslås därmed upphöra. Inom samma belopp bör pristillägg få lämnas till foderfisk från insjöar. Nu gällande fraktstöd för foderfisk från insjöar föreslås därmed upphöra. Beslut om jämkning mellan fördelningen av beloppen för foderfiskstödet och exportstödet samt om minskning av stödbeloppet i utbyte mot en ökning av normkvantiteten föreslås ankomma på jordbruksnämnden. För ändamålet föreslås ett sammanlagt belopp av 12 milj. kr.

De *särskilda fasta pristillägg* som lämnas för de viktigaste slagen av sötvattensfisk föreslås oförändrade för nästa budgetår.

Oförändrade pristillägg föreslås för vissa andra fiskslag för vilka stöd utgår. För övrig makrill föreslås dock pristillägget sänkt till 50 öre/kg.

Jordbruksnämndens uppdrag att efter samråd med fiskeristyrelsen lämna förslag till disposition av medel för att bestrida kostnaderna för utsättning av lax, annan laxfisk och ål och för fortsatt försöksverksamhet med fördröjd utsättning av lax har resulterat i förslaget att högst 5 milj. kr. betalas ur prisregleringskassan för utsättning av lax och annan fisk under budgetåret 1988/89. Något förslag beträffande fördröjd utsättning av lax har inte lämnats. Nämnden redovisar emellertid att fiskeristyrelsen har förordat att 5,5 milj. kr. anvisas för utsättning av fisk, varav 0,6 milj. kr. för fördröjd utsättning av lax och 0,6 milj. kr. för utplantering av lax i Östersjön. Fiskets förhandlingsdelegation har föreslagit avsättning av 0,2 milj. kr. för avveckling av försöken med fördröjd utsättning av lax och 0,4 milj. kr. för utsättning av laxsmolt.

För marknadsföringsåtgärder anslogs för innevarande budgetår 3 milj. kr. till Swefisk ekonomisk förening. Av dessa medel har hittills överförts 1,5 milj. kr. Jordbruksnämnden föreslår att för nästa budgetår Swefisk tilldelas högst 2 milj. kr. för ändamålet.

Som kompensation till konsumenterna för de höga torskpriserna har för innevarande budgetår avsatts 15 milj. kr. för konsumentfrämjande åtgärder. Jordbruksnämnden föreslår ytterligare 15 milj. kr. för detta ändamål.

Till Sveriges fiskares riksförbund föreslås ett engångsbelopp av 0,5 milj. kr.

för tackning av förhandlingskostnader.

Jordbruksnämnden beräknar *prisregleringens kostnader* för regleringsåret 1988/89 till sammanlagt 117 milj. kr. varav 62 milj. kr. hänför sig till kostnader för olika former av prisstöd.

I fråga om *prisregleringens finansiering* föreslår nämnden att från prisregleringskassan för fisk bör täckas kostnaderna för trygghetsförsäkringen, utplantering av fisk, Swefisks marknadsåtgärder, jordbruksnämndens uppbörd och de konsumentfrämjande åtgärderna. Vidare föreslås Svensk fisk tillföras 48 milj. kr. för att täcka kostnaderna för rörliga, fasta och regionala pristillägg, pristillägg för statshandelsexport och foderfisk, överskottshantering och administration. Utöver dessa medel bör Svensk fisk få disponera hos föreningen tillgängliga ränteintäkter och vid behov även behålla medel.

Med ovan nämnda förslag behövs för regleringsåret 1988/89 ca 80 milj. kr. ur jordbruksnämndens prisregleringskassa.

REGERINGENS FÖRSLAG

Jordbruksministern biträder i huvudsak jordbruksnämndens förslag till prisreglering på fisk under budgetåret 1988/89 och konstaterar att förslaget huvudsakligen utgår från den i uppdraget angivna principen om förlängning i avvaktan på en tidigare förordad översyn av regleringen. Han föreslår således att prisregleringen utformas enligt jordbruksnämndens förslag och att de av nämnden föreslagna normpriserna, prisgränserna och den föreslagna normkvantiteten fastställs.

Jordbruksministern har inte anfört någon erinran mot jordbruksnämndens förslag att – med hänsyn till den gynnsamma prisutvecklingen – det regionala stödet för torsk slopas.

Jordbruksministern betonar nödvändigheten av att söka nya avsättningsmöjligheter för den svenskfångade sillen. Större ansträngningar måste göras för att få till stånd en ökad, lönsam export. Det resultat som har nåtts hittills under innevarande budgetår anser han inte tillfredsställande. Hela näringen måste medverka till en bättre utveckling, och berörda myndigheter kan inom givna resursramar delta i detta arbete. Det framhålls vidare som angeläget att alla möjligheter utnyttjas för avsättning inom landet. Ansträngningar måste också göras för utveckling av produkter baserade på sill. Jordbruksministern framhåller att särskilt statligt stöd kan utnyttjas för detta ändamål. I sammanhanget erinras om att regeringen har beslutat att återbetalning av prisregleringsavgift till beredningsindustrin skall kunna ske för de fiskprodukter som exporteras; vilket skapar konkurrensneutralitet på exportmarknaden.

Jordbruksnämndens förslag till exportstöd och pristillägg för foderfisk godtas av jordbruksministern som emellertid anser att den möjlighet till jämkning mellan stödformerna som nämnden önskar besluta om för egen del bör ankomma på regeringen.

Av medlen i prisregleringskassan bör de 15 milj. kr. som har reserverats för konsumentfrämjande åtgärder under innevarande budgetår tillsammans med ytterligare 15 milj. kr. för budgetåret 1988/89 användas för de åtgärder som jordbruksnämnden föreslår. Beslut i denna fråga bör i likhet med vad som nu gäller fattas av regeringen.

Preliminärt ca 9 milj. kr. bör avsättas för att täcka kostnaderna för trygghetsförsäkringen för fisket.

För utsättning av lax, annan laxfisk och ål inkl. försök med fördröjd utsättning av lax bör anslås högst 5,5 milj. kr.

Regeringen föreslår att medel ur prisregleringskassan för fisk även under nästa budgetår får användas för andra ändamål om regeringen anser det påkallat vid akuta svårigheter inom fisket.

Utskottet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition om reglering av priserna på fisk under regleringsåret 1988/89 och de motioner som väckts med anledning av propositionen.

I likhet med jordbruksministern kan utskottet konstatera att jordbruksnämndens förslag till prisreglering för budgetåret 1988/89 i huvudsak utgår från den i uppdraget angivna principen om förlängning i avvaktan på översyn av regleringen inför budgetåret 1989/90. Utskottet biträder således jordbruksministerns förslag om att riksdagen i huvudsak skall ansluta sig till förslaget från jordbruksnämnden. De skäl till avvikelser från nämndens skrivelse som förordas av regeringen godtas av utskottet. Utskottet tillstyrker således att kostnadsökningen för trygghetsförsäkringen även i fortsättningen avräknas först sedan det verkliga beloppet är känt, liksom att den jämningsmöjlighet mellan stödformerna som nämnden för egen del önskar besluta om i stället skall ankomma på regeringen samt att 5,5 milj. kr. avsätts för utsättning av lax, annan laxfisk och ål, m.m.

Enligt centerpartiets kommittémotion Jo55 bör de sammanlagt 30 milj. kr. som för innevarande och nästa budgetår avsätts för konsumentfrämjande åtgärder återföras till prisregleringskassan för att användas som stöd till den svenska fiskerinäringen.

Utskottet avstyrkte förra året en motion liknande motion Jo55 med motiveringen att motionen stred mot såväl jordbruksnämndens som regeringens förslag (JoU 1986/87:23 s. 7). Utskottet finner inte anledning att frånga sitt tidigare ställningstagande men vill dessutom hänvisa till kommande översyn av regleringen, vilken nämnts ovan. I sammanhanget vill utskottet emellertid framhålla att åtgärder ägnade att främja konsumtionen av fisk är till gagn även för fiskerinäringen såväl vad gäller avsättning som exportmöjligheter. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo55.

I motion Jo56 (vpk) framhålls att ostkustens fiskare även i framtiden får räkna med lägre inkomster än övriga fiskare och att bilden accentueras ju längre norrut fisket bedrivs. Prisstödet för torsk till fiskare bosatta på norra ostkusten bör därför behållas.

Utskottet vill erinra om att jordbruksnämndens förslag har biträttas av fiskets förhandlingsdelegation. Med hänsyn härtill och till den gynnsamma

prisutvecklingen för torsk anser utskottet – i likhet med regeringen – att det regionala prisstödet för torsk bör slopas. Motion Jo56 avstyrks således.

JoU 1987/88:21

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *regionalt pristillägg för torsk*
att riksdagen bifaller regeringens förslag i motsvarande del och avslår motion 1987/88:Jo56,
2. beträffande *konsumentfrämjande åtgärder*
att riksdagen bifaller regeringens förslag i motsvarande del och avslår motion 1987/88:Jo55,
3. beträffande *reglering av priserna på fisk m.m. utom regionalt pristillägg för torsk och konsumentfrämjande åtgärder*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag medger att för tiden den 1 juli 1988–den 30 juni 1989 reglering av priserna på fisk m.m. jämte vad därmed hänger samman samt användningen av medel får ske enligt de grunder som regeringen förordat.

Stockholm den 28 april 1988

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Håkan Strömberg (s), Grethe Lundblad (s), Sven Eric Lorentzon (m), Ove Karlsson (s), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Jan Fransson (s), Bengt Rosén (fp), Ingvar Eriksson (m), Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c), Björn Ericsson (s) och Oswald Söderqvist (vpk).

Reservationer

1. Regionalt pristillägg för torsk (mom. 1)

Oswald Söderqvist (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet vill" och på s. 7 slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna i motion Jo56 nödgas utskottet konstatera att ostkustens fiskare även i framtiden får räkna med markant lägre inkomster än övriga fiskare och att den bilden accentueras ju längre norrut fisket bedrivs. Utskottet vill därför erinra om prisregleringens syfte att utjämna variationer i fiskarens inkomster. Det regionala prisstödet infördes av detta skäl och som en ersättning för det tidigare frakstödet till fiskare bosatta på norra ostkusten. Mot bakgrund härav anser utskottet – till skillnad från jordbruksnämnden och regeringen – att det regionala prisstödet för torsk bör behållas. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Jo56.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

JoU 1987/88:21

1. beträffande *regionalt pristillägg för torsk*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i aktuell del och med bifall till motion 1987/88:Jo56 medger att det regionala pristillägget för torsk utgår oförändrat,

2. Konsumentfrämjande åtgärder (mom. 2)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet avstyrkte" och slutar med "motion Jo55" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo55 har vid förhandlingarna för såväl innevarande som nästkommande budgetår 15 milj. kr. av prisregleringsmedel avsatts för konsumentfrämjande åtgärder med motiveringen att de skall utgöra kompensation för höga torskpriser. Avsättningen har skett trots motstånd från fiskets förhandlingsdelegation som har hävdad att jordbruksnämnden och konsumentdelegationen frångått de regler som gäller för normprissystemet. De i sammanhanget aktuella prisdämpande åtgärderna har redan vidtagits av jordbruksnämnden. De avsättningssvårigheter och låga priser som gäller för sill har tillsammans med sviktande tillgång på torsk bidragit till den allt sämre lönsamheten för fiskerinäringen. I likhet med motionärerna anser utskottet därför att de sammanlagt 30 milj. kr. som avsatts för konsumentfrämjande åtgärder bör återföras till prisregleringskassan och användas för stöd till den svenska fiskerinäringen. Med det sålunda anförda tillstyrker utskottet motion Jo55.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *konsumentfrämjande åtgärder*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i aktuell del och med bifall till motion 1987/88:Jo55 medger att 30 milj. kr. återförs till prisregleringskassan att användas i enlighet med vad utskottet anför,